હિંદુસ્થાનની ભૂગોળનું પત્રક.

કેટલીક ભૂગોળો ઉપરથી થયેલા મરાઠી પત્રક
ઉપરથી ગુજરાતીમાં કરી
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

गणपतराम हरगोविंद अध्यारु,
અને
छगनलाल लल्लुभाइ शाह,
વડોદરા.

अमदावाद
આર્યોદય પ્રેસમાં છાપ્યું.
સંવત્ ૧૯૪૦—સન ૧૮૮૪

કીંમત ૦-૦-૯ પાઈ.

२१५१

हिंदुस्थाननुं भूगोळ पत्रक.

સીમા.

ઉત્તરે હિંદુકુશ, કારાકોરમ, ને હિમાલય; પશ્ચિમે હાલા ને સુલેમાન; પૂર્વે આરાકાન દેશના ડુંગર, ને બ્રહ્મદેશ; અગ્નિકોણમાં બંગાળાનો ઉપસાગર; નૈરૃત્યમાં હિંદીમહાસાગર.

સ્વાભાવિક વિભાગ.

૧. હિમાલયનો ઉતરનો પ્રદેશ.
૨. સિંધુ નદીના કાંઠાનો પ્રદેશ.
૩. મોટા મેદાનનો પ્રદેશ (રેતીનું રણ).
૪ મધ્ય હિંદુસ્થાનનો ને થોડોરજપૂતાનાનોઊંચ-પ્રદેશ.
૫. ગંગા કાંઠાનો પ્રદેશ.
૬. બ્રહ્મપુત્રાના કાંઠાનો પ્રદેશ.

દક્ષિણ હિંદુસ્થાન.

૧. નર્મદા કાંઠાનો પ્રદેશ.
૨. શુદ્ધ દક્ષિણ.
૩. પૂર્વ કાંઠાનો નીચાણનો પ્રદેશ.
૪. પશ્ચિમ કાંઠાનોનીચાણનોપ્રદેશ.

રાજ્યના વિભાગ.

૧ મુંબાઈ ઈલાકો.
૨ મદ્રાસ ઈલાકો,
૩ મ્હેસુર ને કૂર્ગપ્રાંત.
૪ હૈદરાબાદ ને વરાડ.
૫ મધ્ય પ્રાંત.
૬ મધ્ય હિંદુસ્થાનનાં સંસ્થાન.

૭ રજપૂતાના.
૮ પંજાબ ઈલાકો.
૯ વાવ્યખૂણાના પ્રાંત.
૧૦ અયોધ્યા પ્રાંત.
૧૧ બંગાળા ઈલાકો.
૧૨ આસામ પ્રાંત.
૧૩ નેપાલ, ભુતાન, વગેરે ડુંગરી સંસ્થાન.
૧૪. ફ્રેન્ચ ને પોર્ટુગીજનાં સંસ્થાન.

દેશી રાજયો.

મુંબઈ ઈલાકામાં.

ખૈરપુર, કચ્છ, પાલનપુર, મહીકાંઠા, રેવાકાંઠા, કાઠિયાવાડ. વડોદરા, જવ્હાર, પેંઠ, સાવંતવાડી, જંજીરા, અકલકોટ, કોલાપુર.

મદ્રાસ ઈલાકામાં.

ત્રાવણકોર, કોચી, મ્હેસુર, કૂર્ગ.

મધ્ય હિંદુસ્થાનમાં.

ગ્વાલિયર, ઇંદોર, ભોપાલ, દેવાસ, ધાર, રતલામ, ઓતમવાડા, જાવરા, અલીરાજપુર, પન્ના, રેવા, તેહરી, અગજેડ, છત્તરપુર.

રજપૂતાનામાં

મેવાડ, મારવાડ, કેરવલ્લી, કિસનગડ, વાંસવાડા, પ્રતાપગડ, જયપુર, બુંદી, વિકાંનેર, કોટા, જેસલમીર, અલવાર, શિરોઈ, ડુંગરપુર, ઝાલાવાડ, ભરતપુર, ધોળપુર, ટોંક.

પંજાબ ઈલાકામાં.

કાશ્મીર, ભાવલપુર, પતિયાળા, ઝિંદ, નભા, કપરથલ્લા.

વાઅવ્યખુણના પ્રાંતોમાં.

રામપુર.

બંગાળા ઈલાકામાં.

સિકિમ, કુચબિહાર.

શાહેરો.

મુંબાઈ ઈલાકામાં

શિકારપુર, સક્કર, હૈદ્રાબાદ, કરાંચી, ટ્ઠા, સૂરત, ભરૂચ, ખેડા, અમદાવાદ. મુંબાઈ. પુના, સાસવડ, સતારા, સોલાપુર, અહમદનગર, નાસિક, થાણા, કલ્યાણ, માલવણ. ધૂળીઆ, માલેગામ, યેંવલે. પંઢરપુર, રત્નાગિરી, રાજાપુર, વેંગુરલે, બેલગામ, ધારવાડ. વિજાપુર, કારવાર.

મદ્રાસ ઈલાકામાં.

મદ્રાસ, અર્કાટ, ચિતુર, વેલોર, તંજાવર. ત્રિચીનોપલ્લી, મદુરા, ટિનવેલી, ત્રિચોર, કોઇમતુર, બલ્લારી, રાયચૂર, કર્ણુળ, મછલીપટ્ટણ, રાજમહેંદ્રિ, વિસાગાપટ્ટણ, વિજયનગર.

મ્હૈસુર પ્રાંતમાં.

મ્હૈસુર, શ્રીરંગપટ્ટણ, બાંગલોર. ચિત્રદૂર્ગ, બેદનુર, હરિહર.

કૂર્ગ પ્રાંતમાં.

વિરાજેંદ્રપેઠ, મરકારા.

હૈદ્રાબાદ પ્રાંતમાં.

હૈદ્રાબાદ, સિકંદરાબાદ, બીડ, વેરોળ, ઔરંગાબાદ, દોલતા-

બાદ, પૈઠણ, ઝાલના, બેદર. વરંગૂળ, ગોવળકોંડા, કલબુર્ગા.

વગાડ પ્રાંતમાં.

અંકોલા, ઉમરાવતી, ઈલીચપુર, ખાનગામ, બાસીમ, બુલદાણા, કારંજા, શેગામ, બાળાપુર.

મધ્ય પ્રાંતમાં.

નાગપુર, સોહાગપુર, મંડળા. ચાંદા, સાગર. બૈતુલ. વર્ધા, હુસંગાબાદ, છિંદવાડા. હિંગણઘાટ. બ્રમ્હાણપુર, નરસિંગપુર, કામઠી, આસિરગડ. રાયપુર. જબલપુર, સિવણી. સંબલપુર.

મધ્ય હિંદુસ્થાનનાં સંસ્થાનમાં.

ગ્વાલીઅર, દેવાસ, ઉજ્જન. ઇંદોર. ધાર, મહુ, નિમચ, ભોપાળ, રતલામ, મુરાર.

રજપૂતાનામાં.

ઉદેપુર, જોધપુર, જયપુર. વિકાનેર. અજમેર. ચિતુર, ભરતપુર, શિરોઈ, રતનગડ. નસિરાબાદ, ધોલપુર, કેરવલ્લી.

પંજાબ ઈલાકામાં.

લાહોર, અમૃતસર. મુલતાન, મિયનકોટ, ડેરાગાઝીખાન, પેશાવર. અટક, રાવલપિંડી. જમુ. ઝાલંદર, લુધીયાના, ફિરોજપુર, અંબાલા, સિમલા. દિલ્લી.

વાવ્ય પ્રાંતોમાં.

અલ્હાબાદ, બનારસ, મિરઝાપુર, કનોજ, કાનપુર, ઇતાવા, આગ્રા, મથુરાં, કાલ્પી, મીરત.

અયોધ્યા પ્રાંતમાં.

લખનૌ, અયોધ્યા, ફૈઝાબાદ.

બંગાળા ઇલાકામાં.

કલકત્તા, હુગલી, મિદનાપુર, બર્દવાન, મુર્શીદાબાદ, ડાકા, રાજમહાલ, પુરણ્ણા, મોંગીર, રામપુર, પટણ્ણા, ગયા, બરાકપુર. કટક, જગન્નાથ.

આસામ પ્રાંતમાં.

ગૌહાટી, બિશનાથ.

સ્વતંત્ર સંસ્થાન.

ખટમાંડુ, તાસિતુદન.

ફ્રેંચનાં સંસ્થાન.

ચંદ્રનગર, યનાંન, પાંદેચરી, કારીકલ, માહી.

પોર્ટુગીજનાં સંસ્થાન.

દીવ, દમણુ, ગોવા.

પર્વતો.

હિમાલય ને હિંદુકુશ.—હિંદુસ્થાનની ઉત્તરે.

સુલેમાન ને હાલા.—હિંદુસ્થાનની પશ્ચિમે

વિંધ્યાદ્રિ.—ગુજરાત ને બુંદેલખંડની વચ્ચે.

અરવલી.—વિંધ્યાદ્રિની પશ્ચિમે.

ચિતુર.—ઉદેપુરની નૈઋત્યે.

સાતપુડા.—વિંધ્યાદ્રિની દક્ષિણે.

સહ્યાદ્રિ. —દક્ષિણ હિંદુસ્થાનને પશ્ચિમ કિનારે.

પૂર્વઘાટ.— „ પૂર્વકાંઠે.

નિલગીરી.—મ્હેસુર પ્રાંતની દક્ષિણે.

નદીઓ.

બ્રહ્મપુત્રા.

ક્યાંથી નીકળી?—હિમાલયની ઉત્તરેથી.

ક્યાં મળે છે?—બંગાળાના ઉપસાગરમાં.

એનાપર શહેર —ઢાકા, ફરિદપુર, ઈત્યાદિ.

મળનારી નદીઓ.—સુરમા, ગોમતી.

ગંગા અથવા ભાગીરથી. (હુગલી.)

ક્યાંથી નીકળી?—ગંગાદેરી પાસેથી.

કોને મળેછે?—બંગાળાના ઉપસાગરને.

એનાપર શહેર.—શ્રીનગર, ફરૂકાબાદ, કનોજ, કાનપુર, અલાહાબાદ, કાશી, મોંગીર, પટણા, રાજમહાલ, ઇ.

મળનારીનદીઓ.—યુમના ગોમતી, ઘોઘ્રા, ગંદકી, સોણ.

યુમના.

ક્યાંથી નીકળી?—ગંગાની પશ્ચિમે ગઢવાળમાંથી.

કોને મળેછે?—અલ્હાબાદ આગળ ભાગીરથીને.

એનાપર શહેર.—પાનીપત, આગ્રા, દિલ્લી, મથુરા.

મળનારી નદીઓ.—ચંબલ, તાનસી, બેતવા, ઈ.

સિંધુ નદી.

ક્યાંથી નીકળી?—તિબેટના માનસરોવરમાંથી.
કોને મળેછે?—અરબી સમુદ્રને.
એનાપર શહેર.—સક્કર, રોરી, હૈદ્રાબાદ (સિંધનું).
મળનારી નદીઓ.—સતલજ, બીઆસ, રાવી, ચીનાબ, ઝેલમ.

સાબરમતી.

ક્યાંથી નીકળી?—ગૂજરાતમાં ડુંગરપુર ગામની ઉત્તરેથી.
કોને મળેછે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શહેર.—અમદાવાદ, પેથાપુર, સાદરા.

મહી.

ક્યાંથી નીકળી?—માળવાપ્રાંતમાંથી.
કોને મળેછે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શહેર.—ખંભાત.

નર્મદા.

ક્યાંથી નીકળી?—સાતપૂડા પર્વતમાં અમરકંટકના પહાડમાંથી.
કોને મળેછે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શહેર.—હુસંગાબાદ, મંડળા, મહેશ્વર, ભરૂચ.

તાપી.

ક્યાંથી નીકળી?—મધ્યપ્રાંતના બૈતુલ જીલ્લામાંથી.
કોને મળેછે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શહેર.—બુરાનપુર, સારંગખેડ, સુરત, ઈ૦
મળનારી નદીઓ.—ગીરણા, પૂર્ણા, પાંજરા.

ગોદાવરી.

ક્યાંથી નકળી?—સહ્યાદ્રોના ત્રંબકનામના પર્વતમાંથી.

કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.

એનાપર શહેર.—ત્રંબક, નાશીક, કોપરગામ, પૈઠણ, રાક્ષસ-ભુવન, ૪૦

મળનારી નદીઓ—વાર્દનગંગા, વર્ધા, પ્રવરા, માજરા.

ભીમા.

ક્યાંથી નીકળી?—પુના જીલ્લાના ભિમાશંકર આગળથી.

કોને મળી?—મુગલાઇમાં કૃષ્ણાને.

એનાપર શહેર—પંઢરપુર, કોરેગામ, ઇંદ્રાપુર. તૂલાપુર.

મળનારી નદીઓ—સાના. ઘોંડ. મૂળા, મૂઠા, નીરા.

કૃષ્ણા.

ક્યાંથી નીકળી?—સહ્યાદ્રીના મહાબળેશ્વર ડુંગરમાંથી.

કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.

એનાપર શહેર?—વાઇ, તાસગામ, કવ્હાડ, સાંગલી, નરો-સાબાનીવાડી.

મળનારી નદીઓ.—વેણા, કોયના, ઘટપ્રભા. મલપભા, તું-ગભદ્રા, ભીમા.

તુંગભદ્રા.

ક્યાંથી નીકળી?—મ્હેસુર પ્રાંતમાંથી.

કોને મળી?—કર્ણુળ આગળ કૃષ્ણાને.

એનાપર શહેર.—બેદનુર, રાયચૂર, કર્ણુળ.

કાવેરી.

ક્યાંથી નીકળી?—કૂર્ગ પ્રાતમાંથી.

કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.

એનાપર શહેર.—શ્રીરંગપટ્ટણ, ત્રીચિનાપલ્લી, તંજાવર.

મહાનદી.

ક્યાંથી નીકળી?—ગોડવણના અમરકંટક પર્વતમાંથી.

કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.

એનાપર શહેર.—કટક, સંબલપુર.

ધોધ.

નર્મદાનો.—મંડળા આગળ.

ષટપ્રભાનો, ને શેરાવતીનો.—કારવાર જીલ્લામાં.

કિનારા.

મલબાર.—ગોવાનો દક્ષિણે.

કારોમાંડેલ.—પૂર્વ કાંઠે.

બંદરો.

પશ્ચિમ કાંઠાનાં.

કરાંચી, ઠઠ્ઠા, પોરબંદર, વેરાવળ, જાફરાબાદ. ઘોલેરા, ઘોઘા, ખંભાત. ભરૂચ માંડવી, સુરત. દમણ. વસઇ, મુંબાઇ, ઉરણ, અલીબાગ, શ્રીવર્ધન, હરણઇ. ચિપલુણ. અંજનવેલ, રત્નાગીરી, રાજાપુર, માલવણ, વેંગુર્લા, કારવાર, ગોવા,

કુમઠા, હોનાવર, કાલીકટ, બેપુર, કોચી.

પુર્વકાંઠાનાં.

વિજાગાપટ્ટણ, કોક્કોનાડ, મચ્છલીપટ્ટણ, મદ્રાસ, નાગાપટ્ટણ.

સામુદ્રધુની.

પાકની.—કેપકાલ્મીર, ને સિંહલદ્વીપની વચ્ચે.
પામ્બેન.—રામેશ્વર અને હિંદુસ્થાનની વચ્ચે.

ભૂશારો.

કેપમોઝ.—સિંધપ્રાંતમાં.
કેપ જગત.—ગૂજરાતમાં (દ્વારકાંપાસે.)
કેપ રામાસ—ગોવાની દક્ષિણે.
કેપ કન્યાકુમારી.—હિંદુસ્થાનની દક્ષિણે.
કેપ કાલમીર. હિંદુસ્થાનની અગ્નિકોણમાં.
કેપ પાલમીરાસ—કટક પ્રાંતમાં.

બેટો.

દ્વારકાં—ગૂજરાતની પશ્ચિમે.
દીવ—કાઠિયાવાડની દક્ષિણે,
પરિમ—નર્મદાના મુખ આગળ.
મુંબાઈ. } કોકણની લગત.
સાષ્ટી. } કોકણની લગત.
ધારાપુરી. } કોકણની લગત.
લખદીવ—મલબારકાંઠાની પશ્ચિમે.
માલદીવ—કુમારીકા કેપની દક્ષિણે.
રામેશ્વર-મનારના અખાતમાં.
સિલોન-હિંદૂસ્થાનની દક્ષિણે.
અન્દામાન } બંગાળા ઉપસાગરમાં
નિકોબાર. } બંગાળા ઉપસાગરમાં

સરોવર.

મંચર–સિંધમાં.	માનસંબલ–કાશ્મીરપ્રાંતમાં.
સાંબર–રજપૂતાનામાં.	પલીકટ. ⎫
દલ અને ઉલર–કાશ્મીરપ્રાંતમાં.	કોલર. ⎬ મદ્રાસ ઇલાકામાં.
લુણાર–વરાડ પ્રાંતમાં.	ચીલકા. ⎭

હદપારના દેશો.

ઉત્તરે–તાતાર અને તિબેટ. પૂર્વે–બ્રહ્મદેશ.

પશ્ચિમે–બલુચીસ્તાન તથા અફ્ગાનીસ્તાન.

આગગાડીના રસ્તા. (૧૫ શાખાઓ.)

૧. મુંબાઇથી ઠાણા, કલ્યાણ, નાસિક. ભુશાવળ, ખંડવા, જબલપુર થઇ અલ્હાબાદ આગળ જઇ કલકત્તે જાય છે.

૨. કલ્યાણ. પુના, દૌંડ, સોલાપુર, ને રાયચૂરથી મદ્રાસલગી.

૩. ભુશાવલથી મલકાપુર, અંકોલા, ને નાગપુરથી છતોશગડ સૂધી.

૪. જલમથી ખામગામ સૂધી.

૫. વડનેરથી ઉમરાવતી સૂધી ને વર્ધાથી હિંગણઘાટ સૂધી.

૬. ખંડવાથી ઉજ્જન ને ઇંદોર સૂધી.

૭. અલ્હાબાદથી કાનપુર, આગ્રા, દિલ્લી, વગેરેથી મુલતાન સૂધી.

૮. મુંબાઇથી વસઇ, સુરત, વડોદરા, ને અમદાવાદથી વઢવાણ સૂધી.

૯. વઢવાણથી બોટાદ, ધોળા કુંકસન ને ભાવનગર.

૧૦. ધોળેથી જેતપુર ને ધોરાજી.

૧૧. આણંદથી ડાકોર, ડાસરા ને ગોધરા.
૧૨. અમદાવાદથી સિધપુર, આબુરોડ, પાલણપુર ને અજમેર.
૧૩. કલબુર્ગાથી દક્ષિણે હૈદ્રાબાદ સૂધી.
૧૪. મદ્રાસથી બેપુર સૂધી,
૧૫. કરાંચીથી કોત્રી, લારખાન ને સક્કર સૂધી.

પ્રસિદ્ધ ઠેકાણાં.

નામ. શાનેમાટે પ્રખ્યાત છે.

કાશ્મીર.—સારી સાલોને માટે.
સિમલા.—સારી હવાને માટે. હિંદુસ્થાનનો ગવરનર જનરલ ઘણા મહિના ત્યાં રહેછે.

પંજાબ પ્રાંતમાં:—
અમૃતસર.—સીખ લોકનું પવિત્ર ધામ છે.
આગ્રા.—એમાં શાહજહાંએ બંધાવેલો તાજમહેલ છે.
દિલ્લી.—એ પૂર્વે મોગલ બાદશાહની રાજધાની હતી.
મથુરાં.—શ્રી કૃષ્ણની જન્મભૂમિ.
અલ્હાબાદ, બનારસ. ગયા.—હિંદુલોકનાં પવિત્ર ધામ છે.
અયોધ્યા.—શ્રી રામચંદ્રજીની જન્મભૂમિ.
બંગાળા પ્રાંતમાં—ગળી, ચોખા, રેશમ, વગેરે પદાર્થ થાય છે.
કલકત્તા.—હિંદુસ્થાનની રાજધાની છે.
મુર્શીદાબાદ.—રેશમી કાપડને માટે પ્રખ્યાત છે.
ઢાકા.—મલમલ ને સાળુ ઉત્તમ જાતના થાય છે.

પ્લાસી.—અહિં સન ૧૭૬૭માં લઢાઇ થઇ ત્યારે ઇંગ્રેજની સત્તા થઈ.

માળવાપ્રાંત.—અફીણ પુષ્કળ થાયછે.

ઉજ્જન.—પૂર્વે વિક્રમરાજાની રાજધાની હતી.

નાગપુર. ભંડારા.—રેશમી કાપડ સારૂં થાય છે.

ઉમરાવતી, હિંગણઘાટ—કપાસનો મોટો વેપાર ચાલે છે.

ચાંદા. વણી.—મોટા કોયલાનાં ખાણો નીકળે છે.

નાસીક. ઝાંસા.—પીતળના લોટા સારા થાય છે.

પુના.—પેશ્વાની રાજધાની હતી.

સતારા.—શિવાજીના વંશની રાજધાની હતી.

મહાબળેશ્વર—સારી હવાનું ઠેકાણું છે.

મુંબાઇ—પૃથ્વીપર સૌથી મોટામાં મોટું બંદર છે.

કાઠીયાવાડ—સારા ઘોડા થાય છે.

વેરૂળને ઘારાપુરી.—ડુંગરમાં કોરેલી ગુફાઓ છે.

બુરાનપુર.—શેલાં. પાઘડી, તોરા અને તમાકુ થાય છે.

યેવલે—પીતામ્બરને પાઘડીઓ થાયછે.

સાવંતવાડી.—એમાં લાકડાંઓ, રંગીન સામાન, ને ગંજીફા થાય છે.

વિજાપુર.—મોટી મોટી મસીદો છે.

કુર્ગપ્રાંત.—એલચી. સાગ અને સુખડ થાય છે.

મલબારપ્રાંત.—સોપારી, નાળીએર. ને કાથો થાય છે.

રાજમહેંદ્રી.—સુતરાઉ કાપડ ને છીંટ થાય છે.

વિજાગાપટ્ટણ.—હાથીદાંતનો સામાન થાય છે.

સિંહલદ્વીપ.—તજ, જાવંત્રી, ને નાળીએર.

આન્દામાન.—હિંદુસ્થાનના કેદીને કાળેપાણીએ મોકલે છે.

હિંદુસ્થાનની લંબાઇ ૧૯૦૦ મૈલ ને પહોળાઇ ૧૮૦૦ મૈલ છે.

હિંદુસ્થાનનો મુખ્ય અધિકારી ગવર્નરજનરલ કહેવાયછે. ઇલાકાનો મુખ્ય અધિકારી ગવર્નર કહેવાય છે. નવો મળેલો મુલક, અયોધ્યા, મધ્ય પ્રાંત વગરેના અધિકારીને કમિશનર કહેછે. દેશી સંસ્થાનપર દેખરેખ રાખનારા અધિકારી રેસિડેંટ કે પોલીટીકાલ એજંટ કહેવાય છે.

રાજ્યની વ્યવસ્થા.

પાર્લમેંટ સભા ને આપણાં મહારાણી કૈસરેહિંદ વિકટોરીઆનીપાસે "સેક્રેટરી આફ સ્ટેટ ઇન કૌંસિલ" એ નામનો પ્રધાન વિલાયતમાં નિમેલો છે. તેણે રાજ્યની સોંઇ કરી સ્વતંત્ર રાજ્યો સિવાયના છ ઇલાકા બનાવ્યા છે, તેની મારફત હિંદુસ્થાન પર મુખ્ય અધિકારી ગવર્નરજનરલ છે. બંગાળા, આગ્રા ને પંજાબ ઇલાકાના અધિકારી લેફ્ટેનંટ ગવર્નર ગણાય છે. મુંબાઈ ને મદ્રાસ ઈલાકાના અધિકારી ગવર્નર ગણાય છે. દરેક ઇલાકાના પેટા વિભાગ પાડેલાછે તેને જીલ્લા કહે છે. જીલ્લાનો ન્યાયાધિશ જડજ કહેવાયછે. ને વસુલાત ઉઘરાવનાર કલેકટર કહેવાય છે. દરેક તાલુકાનો મુખ્ય અધિકારી મામલતદાર કહેવાય છે. દરેક ઈલાકામાં એક (વરિષ્ટ અદાલત) હાઈકોર્ટ હોય છે.
